

Antibiyotik Kullanımının İyileştirilmesi

Improving the Use of Antibiotics

Oral Öncül

Istanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Ekonomik kayıplar bir yana bırakılırsa, antibiyotik kullanımının istenmeyen sonuçlarından birisi, ciddi ilaç reaksiyonlarıyla karşılaşılabilmesi, diğeri ise bakterilerde direnç gelişmesidir. Bakterilerin antibiyotiklere direnç kazanması, hastane ortamında yaygın olarak karşılaşılan bir sorundur. Direnç gelişmesi, bakteri-antibiyotik etkileşiminin sonucunda ortaya çıkar. Başlıca direnç mekanizmaları, spontan olarak gelişen mutasyonlar ve direnç genlerinin horizontal olarak transferidir. Dirençli patojenlerin oluşturduğu infeksiyonların tedavisi, seçilebilecek antibiyotiklerin kısıtlı olması yüzünden güçleşmektedir. Direnç sorunu hastaneler ve klinikler arasında farklılıklar göstermekte olduğundan, her hastanenin kendi direnç profilini belirlemesi ve o doğrultuda kontrol politikalarını oluşturması gerekir (1).

Antibiyotiklerin gereksiz ya da uygun olmayan kullanımı küresel bir sorundur. Yakınlarda yapılan bir çalışmada Amerika Birleşik Devletleri'ndeki hastanelerin %80'e yakınında antibiyotiklerin gereksiz ya da uygun olmadan kullanıldığı saptanmıştır (2). Gerek infeksiyonların tedavisinin optimize edilmesi, gerekse antibiyotik kullanımının istenmeyen sonuçlarının azaltılması için, antibiyotik rehberliği ("antimicrobial stewardship") programlarının uygulanması önerilmektedir. Bu programların, doğru tedavi ve profilaksi oranlarını artırdığı, tedavi başarısızlıklarını azalttığı, iyileşme oranlarını ve dolayısıyla hasta güvenliğini artırdığı bildirilmektedir (3). Böylece hastane masraflarının azalması da söz konusudur.

Ülkemizde yürürlükte olan Sağlık Uygulama Tebliği'nde hastanede kullanılan geniş spektrumlu antibakteriyelleri, antifungalleri ve antiviralleri reçete etme yetkisi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji uzmanlarına (EHU) tanınmıştır. Bu nedenle İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji uzmanlarının omuzlarına yüklenen sorumluluk büyüktür (4).

Klimik Dergisi'nin bu sayısında Yılmaz ve arkadaşları (5), yaptıkları nokta prevalansı çalışmasıyla bir üniversite hastanesindeki antibiyotik kullanımını değerlendiriyor. Araştırmacılar, çalışmanın gerçekleştirildiği gün hastaların %25.8'inde kullanılan en az bir antimikrobiğin uygun olmadığını bulmuşlar. Uygun antimikrobik kullanımı oranının dahili kliniklerde cerrahi kliniklerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu dikkati çekiyor. EHU dışında da kısıtlama olmaksızın kullanılabilen antibiyotiklerin yarıya yakınının kullanımının uygun olmaması, düşündürücü bir durumu oluşturuyor. Profilaksi için uygun olmayan ajan seçiminin %69 oranında olması ve ajanların %33 oranında gerekmediği halde kullanılması, çalışmanın çarpıcı sonuçları arasında yer alıyor. Etkene yönelik antibiyotik seçilirken de %6.5 oranında uygun olmayan kullanımın söz konusu olduğu saptanmış. Bu gibi nokta prevalansı çalışmalarının sonuçlarının, saptanan eksikliklere yönelik bir eğitim programı uygulandıktan sonra yinelenen bir sonraki çalışmanın sonuçlarıyla karşılaştırıldığı zaman, değerinin artacağı kuşkusuzdur.

Kaynaklar

1. Öncül O. Hastane kökenli infeksiyonlarda antibiyotik direnci: epidemiyoloji. *Türkiye Klinikleri Enfeksiyon Hastalıkları Özel Dergisi*. 2011; 4(1): 56-66.
2. Schultz L, Lowe TJ, Srinivasan A, Neilson D, Pugliese G. Economic impact of redundant antimicrobial therapy in US hospitals. *Infect Control Hosp Epidemiol*. 2014; 35(10): 1229-35. [\[CrossRef\]](#)
3. Davey P, Brown E, Charani E, et al. Interventions to improve antibiotic prescribing practices for hospital inpatients. *Cochrane Database Syst Rev*. 2013; 4: CD003543. [\[CrossRef\]](#)
4. Eraksoy H. İnfeksiyon hastalıkları ve klinik mikrobiyoloji alanının gelişimi ve geleceği. In: Akalın H, ed. *XVI. Türk Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Kongresi* (13-17 Mart 2013, Antalya) *Kongre Kitabı*. İstanbul: Türk Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Derneği: 10-1.
5. Yılmaz G, Öztürk EM, Ayhan M, Coşkun B, Azap A. Bir üniversite hastanesindeki antibiyotik kullanımının araştırılması. *Klimik Derg*. 2014; 27(3): 109-13. [\[CrossRef\]](#)

Yazışma Adresi / Address for Correspondence:

Oral Öncül, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, İnfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Çapa, İstanbul, Türkiye
Tel./Phone: +90 212 414 23 55 Faks/Fax: +90 212 532 42 08 E-posta/E-mail: oraloncül@gmail.com

DOI: 10.5152/kd.2014.21

